

www.ketab.ir

مبانی فقهی جرم‌انگاری توهین به مقدسات ادیان الهی

مؤلفین:

فرزانه کرمی / پژوهشگر نمونه و مدرس دانشگاه

احمد صابری مجد / پژوهشگر نمونه و مدرس دانشگاه تهران

سرشناسه	کرمی، فرزانه، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	مبانی فقهی جرم‌انگاری توهین به مقدسات ادیان الهی/مؤلفین فرزانه کرمی، احمد صابری مجد ؛ ویراستار ادبی هادی خدائی کردلر.
مشخصات نشر	قزوین: جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد قزوین، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	۲۵۰ ص.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۵۵۶۴-۱۹-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۲۲۹]-۲۵۰؛ همچنین به صورت زیر نویس.
موضوع	کفر گویی (اسلام) Blasphemy (Islam) کفرگویی (حقوق بین‌الملل) Blasphemy (International law)* کفر گویی Blasphemy جرایم علیه دین (فقه) Offenses against religion (Islamic law) جرایم علیه دین Offenses against religion
شناسه افزوده	صابری مجد احمد، ۱۳۶۲ -
شناسه افزوده	جهاد دانشگاهی، سازمان انتشارات، واحد قزوین
شناسه افزوده	Ghazvin Branch Press Organization Jahade Daneshgahi
رده بندی کنگره	BP۲۲۵/۳
رده بندی دیویی	۲۹۷/۴۶۴
شماره کتابشناسی ملی	۹۲۵۹۸۸۶
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبا

مبانی فقهی جرم‌انگاری توهین به مقدسات ادیان الهی

مؤلفین: فرزانه کرمی - احمد صابری مجد	
ویراستار ادبی: هادی خدائی کردلر	
گرافیک و صفحه‌آرایی: هادی خدائی کردلر	
طراحی جلد: مرضیه حمیدی‌زاده	
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۵۶۴-۱۹-۰	
چاپ: نوبت اول - ۱۴۰۲	
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه	
قیمت: ۲۱۰۰۰۰ تومان	
مصوبه شورای شعبه انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین	
ناشر انتشارات جهاد دانشگاهی قزوین	
کلیه حقوق محفوظ است ©	

مقدمه

نگاهی گذرا به فهرستی از نهاد جاری‌های اخلاقی، اجتماعی، معضلات اداری، سیاسی و اعتقادی (همانند ترویج باطل و مبارزه با باورهای دینی و مکتبی) و توهین به مقدسات مذهبی و صدها کج‌روی رنج‌آور دیگر، نه‌ایست از جدایی آدمیان از ارزش‌های دینی و حرکت به سمت وسوی مادی‌گری.

در هر جامعه‌ای اشخاص و نهادهایی وجود دارند که احترام به آن‌ها واجب است و اهانت به آن‌ها چالش‌های جدی ایجاد می‌کند چه‌بسا برخی نزاع‌ها در سطح بین‌المللی ریشه در این موارد داشته باشد.

احترام به مقدسات هر دین یکی از اصول مسلم تربیت و نشان رشد و شکوفایی فرهنگی و لازمه‌ی ایجاد روحیه‌ای بشر خواهی و تحکیم مبانی اخلاقی و قوام پایه‌های صلح و دوستی است و عدم رعایت این صفت نیک، موجب اختلافات، کدورت‌ها، دشمنی‌ها و احیاناً جنگ‌های کوچک و بزرگ، قتل‌عام‌ها و کشتارهای

دسته‌جمعی گردیده و هزینه‌های سنگینی را بر فرد و جامعه تحمیل خواهد کرد. احترام به افراد بشر، اعم از مسلمان و غیرمسلمان، اصلی است که همواره آموزه‌های دینی و آموزگاران بزرگ بشر و پیشوایان دین بر آن تأکید داشته‌اند و تکیه بر باورهای مشترک ادیان را طریق گردهمایی و همبستگی اجتماعات بشری قلمداد نموده‌اند. «قُلْ يَٰأَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَىٰ كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَ لَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَ لَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أَرْبَابًا مِّنْ دُونِ اللَّهِ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ؛ بگو: ای اهل کتاب، بیایید بر سر سخنی که میان ما و شما یکسان است بایستیم که: جز خدا را نپرستیم و چیزی را شریک او نگردانیم و بعضی از ما بعضی دیگر را به جای خدا به خدایی نگیرد». پس اگر [از این پیشنهاد] اعراض کردند، بگویید: «شاهد باشید که ما مسلمانیم [نه شما]»^۱

منظور از احترام گذاردن، ارج نهادن به آن چیزی است که نزد دیگران عزیز و گرامی است و افراد بدان تعلق دارند. آن امور ممکن است حیثیت و موقعیت اجتماعی، باورها و اعتقادات دینی و مذهبی باشد که نزد انسان‌ها عزیزترین و پربهاترین امر است؛ زیرا اعتقادات مذهبی با شخصیت افراد جامعه عجین است. هرگونه تعدی به اعتقادات و باورهای دینی موجب جریحه‌دار شدن افکار و احساس عمومی می‌گردد، به‌طوری‌که اغلب، برای حفاظت و مواظبت از این آرمان‌های مقدس از بذل مال و جان دریغ نمی‌کنند. در مکتب اسلامی مسئله توهین به مقدسات و موضوعات پیرامون آن، مسئله‌ای نیست که مختص به مقدسات دین و مکتب خاص خود باشد، بلکه توهین به مقدسات ادیان آسمانی دیگر را به دلیل داشتن مبنا از لحاظ اخلاقی مذموم و ناپسند و از لحاظ شرعی جایز نمی‌دانند.

در عصر کنونی که پیروان ادیان و فرق، در راستای اهداف خود دست به تبلیغ گسترده‌ای زده و با تمام امکانات دنبال اهداف باطل خود می‌باشند، بر پیروان راستین و حقیقی دین اسلام و مذهب حق جعفری است که در این شلوغ بازار جهانی، اسلام ناب محمدی (ص) را بر مردم جهان عرضه نمایند و این تکلیف شرعی مقابله با موج تبلیغاتی دشمنان اسلام که با تمام ابزارها و وسایل خویش به اهانت به مقدسات روی آورده‌اند هوشیاری در مقابل اهانت به مقدسات را آشکار می‌نماید.

یکی از اصول گفتگوی ادیان، آگاهی پیروان هر دین از حکم اهانت به مقدسات ادیان دیگر است این آگاهی می‌تواند پیروان ادیان را از اهانت به مقدسات یکدیگر بازدارد و بستر را برای گفتگوی ادیان و تقریب پیروان ادیان و درنهایت آشکار کردن کمال اسلام فراهم نماید؛ این کتاب درصدد است نظریه دین اسلام را درباره توهین به مقدسات ادیان (زرتشت، یهودیت و مسیحیت) بر اساس ادله شناخته‌شده و معیارهای پذیرفته‌شده دینی (کلام الهی، سیره نبوی (ص) و روایات و منابع فقهی) استنباط کند که علاوه بر حل برخی مسائل نظری این حوزه، در عالم خارج به‌خصوص درصحنه سیاست خارجی، دارای کاربرد و تأثیر عملی خواهد بود و به پویایی و کارآمدی روابط ما در عرصه حقوق بین‌الملل و برقراری روابط و دیپلماسی موفق با دول و ملل غیرمسلمان کمک خواهد کرد.

با بررسی صورت گرفته خلاقیت و نگرش دادگرانه نهفته اسلام در آن‌ها به‌خوبی نمایان خواهد شد.

در جهان معاصر، ضرورت‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و نیز گسترش رو به رشد روابط در عرصه‌های داخلی و خارجی، پیروان ادیان الهی را بر آن داشته تا هرچه بیشتر در جهت توسعه روابط و بهبود آن بکوشند. آیین اسلام نیز با تشویق به ایجاد محیطی توأم با صلح و امنیت همراه با همزیستی مسالمت‌آمیز بین افراد

جامعه - با آرای گوناگون - احکام و ضوابط خاصی را در قالب دستورات شرعی برای پیروان خود صادر نموده، همه مسلمانان را به حسن معاشرت و رفتار انسان دوستانه فراخوانده است. اسلام ضمن دعوت پیروان خود به حضور در عرصه‌های مختلف جهانی، راه‌کارها و اصولی را برای این حضور پیشنهاد نموده و با تأیید کتاب‌های آسمانی و پیامبران پیشین، همه ادیان و پیروان آن‌ها را به تفاهم و تلاش برای نیل به وحدت فرا می‌خواند. از دیدگاه قرآن، ایجاد رابطه با ادیان دیگر و پیروانشان و توفیق برای حصول به زندگی مسالمت‌آمیز و صلح و آرامش بر پایه آموزه‌های انسان‌ساز و معیارهای عزت‌آفرین آن، به راحتی ممکن است. از این رو، برای تحقق چنین روابطی، در شرایطی که تحصیل‌کردگان و روشنفکران شرق و غرب نیازمند آگاهی از دلایل شگرف مندرج در این کتاب هستند، آشنایی با معیارها و آگاهی از اصولی که اسلام برای پی‌ریزی روابط نیکو و حسن هم‌جواری پیشنهاد کرده ضروری است.

دلایلی که در این کتاب مطرح شده دال بر دادگری شریعت اسلام است و نشان می‌دهد که این شریعت، رحمتی است از جانب خداوند که پیامبرش محمد (ص) را با آن فرستاده است؛ زیرا فرموده است: «و تو را جز رحمتی برای جهانیان نفرستادیم»^۱

آنچه امروزه جهان بشری به شدت به آن نیازمند است، تعامل و گفتگوی ادیان در جهت کم کردن فاصله‌های موجود بین ادیان، تألیف قلوب پیروان آن‌ها و یکسو نمودن حرکت انسان‌ها به سوی سعادت است. بر همین اساس قرآن کریم خطاب به پیامبر (ص) می‌فرماید: «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ» و ما تو را جز [به سِمَتِ] بشارت‌گر و هشداردهنده برای تمام مردم،

۱. «وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ» الأنبياء: ۱۰۷.

نفرستادیم لیکن بیشتر مردم نمی‌دانند»^۱، زیرا یکی از ویژگی‌های منحصر به فرد شریعت مقدس اسلام، جهانی بودن و تعلق آن به همه انسان‌ها از هر نژاد و مکان و آیینی است و اهانت به مقدسات هر یک از ادیان الهی، از جانب پیروان آن‌ها گفتگوی ادیان را به بن‌بست می‌کشاند، ولی احترام و تکریم آنان زمینه را برای برقراری ارتباط، تقریب ادیان و تفاهم در راه شناخت حق فراهم می‌آورد و آثار مثبت و سازنده‌ای دارد. آگاهی از احکام ادیان الهی در مسئله توهین به مقدسات، از رویارویی و تقابل پیروان ادیان می‌کاهد و آنان را از توهین به مقدسات یکدیگر باز می‌دارد.

اسلام آیین رحمت برای همه مردم است خداوند می‌فرماید: «هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَ هُدًى وَ رَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ؛ این [کتاب] برای مردم، بینش بخش و برای قومی که یقین دارند، رهنمود و رحمتی است»^۲. در این آیین برای تمام مردم جهان، اعم از مسلمان و غیرمسلمان، خیر و برکت نهفته است. هر کس که دارای چشمی بینا باشد، این مطلب را درک می‌کند و جز آن کس که از ماهیت آن ناآگاه باشد یا آنکه خود اهل غرور و تکبر باشد، کسی دیگر متکبر و جا بگام و ارزش آن نخواهد شد. خداوند می‌فرماید: «ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَ لَا كُنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ؛ این معبودهایی که غیر از خدا می‌پرستید، چیزی جز اسم‌هایی (بی‌مسما) که شما و پدران آنان آن‌ها را خدا نامیده‌اید، نیست خداوند هیچ دلیلی بر آن نازل نکرده حکم

۱. سبأ: ۲۸.

۲. الحجاثیه: ۲۰.

تنها از آن خداست فرمان داده که غیر از او را نپرستید! این است آیین پابرجا ولی بیشتر مردم نمی دانند»^۱

احترامی که اسلام برای مقدسات ادیان دیگر دارد از حقوقی که اسلام برایشان محفوظ داشته و تسامح و گذشت باورناپذیر مسلمانان با آنان اثبات شدنی است، اما امروزه ما صداهایی را می شنویم که از هر سو بلند می شوند و اسلام و مسلمانان را متهم به زیر پا نهادن حقوق به ویژه حقوق غیرمسلمانان می کنند، بی آنکه در این زمینه دلیل و مدرکی ارائه کنند بدین سبب ضروری است که با تعمق بیشتری از اسلام سخن گفته شود.

چه نیکوست که ما امروزه در جست و جوی حق باشیم و در برابر خواسته ی آن تسلیم شویم و چه بایسته است که ما در روزگار دانش و خرد از هوی و هوس و تکبر به کلی دست بشوییم و باز چه نیازمندیم در این روزگار که همه ملت ها باهم نزدیک و متداخل شوند، هر یک حقوق و وظایف خود را بشناسند تا همان گونه که خداوند خود خواسته است، زمین آباد شود.

این کتاب بیش از پیش، جامعیت و کمال دین اسلام را آشکار می نماید به دلیل اینکه در هیچ یک از ادیان همانند دین اسلام حکم شفاف و روشنی در اهانت به مقدسات ادیان دیگر وجود ندارد. ترتیب جای دادن از آئین زرتشت تا مسیحیت، بر اساس تاریخ ظهور ادیان بوده است علی رغم اختلافی که در تقدم و تأخر آیین زرتشت و دین یهود وجود دارد. برای اینکه در ترتیب ادیان ابراهیمی در کنار هم قرار گیرد نخست آیین زرتشت و سپس ادیان یهود و مسیحیت قرار گرفت.